



Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

04.03.2021. Nr. 1-5/32
Uz 25.02.2021 1-9.3/171

Tieslietu ministrijai
tm.kanceleja@tm.gov.lv

*Par informatīvā ziņojuma “Par turpmāko
rīcību saistībā ar Satversmes tiesas
2019.gada 7.novembra spriedumu lietā
Nr.2018-25-01 “Par Latvijas Sodū izpildes
kodeksa 50.⁴panta atbilstību Latvijas
Republikas Satversmes 91.pantam” elektronisku
saskaņošanu*

Tiesībsargs ir saņēmis 2020.gada 25.februāra Tieslietu ministrijas vēstuli Nr.1-9.3/171 ar lūgumu elektroniski saskaņot precizēto informatīvo ziņojumu “Par turpmāko rīcību saistībā ar Satversmes tiesas 2019.gada 7.novembra spriedumu lietā Nr.2018-25-01 “Par Latvijas Sodū izpildes kodeksa 50.⁴panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam” (turpmāk – Ziņojums) un izziņu par atzinumos sniegtajiem iebildumiem.

Iepazīstoties ar Ziņojumu un izziņu par atzinumos sniegtajiem iebildumiem secināms un atzīmējams turpmākais: atzinīgi ir vērtējamas likumdošanas iniciatīvas ar mērķi reformēt slēgto cietumu, likvidējot soda izciešanas režīma vidējo pakāpi, tādējādi radot iespēju notiesātajiem no slēgtajiem cietumiem ātrāk nonākt daļēji slēgtajā cietumā, kas radīs lielāku tiesību apjomu. Tāpat arī iespējas visiem notiesātajiem gan slēgtajā, gan daļēji slēgtajā cietumā komersanta izveidotajās tirdzniecības vietās brīvības atņemšanas iestādes teritorijā iepirkties bez naudas summas ierobežojumiem. Pozitīvi vērtējams arī darbs pie likumprojekta izstrādes, nosakot kārtību un kritērijus, pēc kuriem tiks izvērtēti slēgtajā cietumā un daļēji slēgtā cietuma soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē esošo notiesāto izteiktie lūgumi īslaicīgi atstāt brīvības atņemšanas iestādes teritoriju, lai apmeklētu tuva radnieka bēres.

Secināms, ka tiek veikti pasākumi, lai izpildītu daļu no Satversmes tiesas 2019.gada 7.novembra spriedumā lietā Nr.2018-25-01 “Par Latvijas Sodū izpildes kodeksa 50.⁴panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.pantam” ietvertajiem secinājumiem un novērstu atšķirīgu attieksmi pret notiesātajiem vīriešiem. Vienlaikus no Ziņojuma izriet, ka problemātiskais minētā Satversmes tiesas sprieduma izpildes aspekts ir saistīts ar saskarsmes tiesību apjoma palielināšanu notiesātajiem slēgtajos cietumos: 1) saskarsmes tiesību apjoma palielināšanai ir nepieciešama atbilstoša infrastruktūra

(papildu īslaicīgo un ilgstošo satikšanos telpas), papildu personāls, lai nodrošinātu tiesību uz saziņu īstenošanu un individualizācijas principa ieviešanu; 2) palielinot notiesātajiem slēgtajos cietumos saskarsmes tiesību apjomu, vienlaikus ir jāpalielina saskarsmes tiesību apjoms daļēji slēgtajos cietumos, pretējā gadījumā iztrūkst daļēji slēgtā cietuma kā soda progresīvās izpildes posma nozīme.

Minētais nav apstrīdams un izprotot Ziņojumā atspoguļoto informāciju un detalizētos aprēķinus, secināms, ka Satversmes tiesas sprieduma izpilde daļā par saskarsmes tiesību apjoma palielināšanu slēgtajos cietumos ir sarežģīta un prasa jaunu pieeju brīvības atņemšanas soda izpildē, ko ir plānots sasniegt ar jauno Kriminālsodu izpildes likumu un attiecīgi jaunā cietumu infrastruktūrā. Tāpat vērā ņemams, arī ziņojumā norādītais, ka šobrīd ir nelietderīgi veikt nozīmīgus ieguldījumus esošajā infrastruktūrā, tā kā 2024.gadā ir plānota jaunā Liepājas cietuma būvniecības pabeigšana. Tomēr līdz plānotajai jaunā cietuma būvniecības pabeigšanai ir vairāki gadi, tāpat arī atbilstoši Ziņojumā norādītajam arī pēc jaunā cietuma nodošanas ekspluatācijā, daļa notiesāto turpinās izciest brīvības atņemšanas sodu vecajā cietumu infrastruktūrā, kura attiecīgi tiks pielāgota jaunai kriminālsodu izpildes kārtībai. Tādējādi tiesībsarga ieskatā jau šobrīd ir izvērtējams, kura cietumu infrastruktūra tiks izmantota arī pēc jaunā Liepājas cietuma nodošanas ekspluatācijā un attiecīgi tajās ir apsverama iespēja veikt atbilstošus pielāgojumus Satversmes tiesas sprieduma izpildei.

Nešaubīgi jāpiekrīt, ka vienādojot saskarsmes tiesību apjomu slēgtajā un daļēji slēgtajā cietumā, soda progresīvās izpildes posms – daļēji slēgtais cietums, zaudē savu nozīmi. Tomēr nav pieļaujams, ka vēl vairākus gadus atšķirīga attieksme, kas izriet no Satversmes tiesas sprieduma, netiks novērsta, cita starpā dēļ tā apstākļa, ka kādam no soda progresīvās izpildes posmiem zūd nepieciešamība. Tādējādi jau šobrīd ir pārskatāms Latvijas Sodu izpildes kodeksā noteiktais notiesāto, kuri izcieš brīvības atņemšanas sodu slēgtajos cietumos, saskarsmes tiesību apjoms atbilstoši Satversmes tiesa secinājumiem. Vienlaikus būtu pieļaujams šo tiesību apjoma palielināšanā izmantot arī videosaziņas iespējas.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons